

FIȘA DISCIPLINEI

1. Date despre program

1.1 Instituția de învățământ superior	Universitatea Babeș-Bolyai, Cluj-Napoca
1.2 Facultatea	Facultatea de Istorie și Filosofie
1.3 Departamentul	Departamentul de Istorie Antică și Arheologie
1.4 Domeniul de studii	Istorie
1.5 Ciclul de studii	Master
1.6 Programul de studiu / Calificarea	Arheologie și Studii Clasice

2. Date despre disciplină

2.1 Denumirea disciplinei		Arheologie provincială romană							
2.2 Titularul activităților de curs				Prof.dr. Alexandru Diaconescu					
2.3 Titularul activităților de seminar				Prof.dr. Alexandru Diaconescu					
2.4 Anul de studiu	II	2.5 Semestrul	I	2.6. Tipul de evaluare	E	2.7 Regimul disciplinei	DS		

3. Timpul total estimat (ore pe semestru al activităților didactice)

3.1 Număr de ore pe săptămână	4	Din care: 3.2 curs	2	3.3 seminar/laborator	2
3.4 Total ore din planul de învățământ	56	Din care: 3.5 curs	28	3.6 seminar/laborator	28
Distribuția fondului de timp:					ore
Studiul după manual, suport de curs, bibliografie și notițe					20
Documentare suplimentară în bibliotecă, pe platformele electronice de specialitate și pe teren					50
Pregătire seminarii/laboratoare, teme, referate, portofolii și eseuri					33
Tutoriat					14
Examinări					2
Alte activități:					
3.7 Total ore studiu individual		119			
3.8 Total ore pe semestru		175			
3.9 Numărul de credite		7			

4. Precondiții (acolo unde este cazul)

4.1 de curriculum	•
4.2 de competențe	•

5. Condiții (acolo unde este cazul)

5.1 De desfășurare a cursului	•
5.2 De desfășurare a seminarului/laboratorului	•

6. Competențele specifice acumulate

Competențe profesionale	- Cunoașterea vieții cotidiene din provinciile Imperiului Roman. - Capacitatea de a compara vestigiile din Dacia romană cu cele din restul Imperiului. - Utilizarea adecvată a bazelor metodologiei cercetării arheologice teoretice (principiile analogiei, tipologiei, cronologiei, chorologiei, stratigrafiei) și practice, de teren.
Competențe transversale	Îndeplinirea la termen, riguroasă și responsabilă, în condiții de eficiență și eficacitate, a sarcinilor profesionale, cu respectarea principiilor eticii activității științifice, aplicarea riguroasă a regulilor de citare și respingerea plagiatului.

7. Obiectivele disciplinei (reieșind din grila competențelor acumulate)

7.1 Obiectivul general al disciplinei	Familiarizarea studenților cu principalele situri, monumente și artefacte descoperite în Imperiul Roman
7.2 Obiectivele specifice	Identificarea celor mai bune analogii pentru antichitățile din Dacia romană.

8. Conținuturi

8.1 Curs	Metode de predare	Observații
1. Temple, localuri de reuniune și sanctuare în provinciile Imperiului Roman (Merida, Volubilis, Thuburbo Majus, Baalbek, Palmyra, Pergamon, Nimes, temple gallo-romane et c.)	Power Point	
2. Temple, localuri de reuniune și sanctuare din Dacia romană (Sarmizegetusa, Apulum, Micia, Porolissum, Alburnus Maior).	Power Point	
3. Statui și reliefuri votive și de cult în arta provincială.	Power Point	
4. Fora provinciale și forurile Sarmizegetusei (fora gallo-romane, cele nord africane și cel de tip bloc).	Power Point	
5. Statui onorifice și funerare în provinciile imperiului Roman.	Power Point	
6. Clădirile comandamentului militar și <i>principia</i> din Dacia romană (Lambeis, Novae, Potaissa, Gilău et c.) .	Power Point	
7. Fortificații urbane și militare în provinciile Imperiului Roman și în Dacia	Power Point	
8. <i>Thermae et balnea</i> în lumea provincială.	Power Point	

9. Apeducte și fântâni, cu privire specială asupra celor din Sarmizegetusa.	Power Point	
10. De la palate la bordeie. Locuința romană în provincii și în Dacia.	Power Point	
11. Peisaj urban și peisaj rural în lumea romană provincială.	Power Point	
12. Viața cotidiană în provincii ceramica și alimentația.	Power Point	
13. Small finds. Echipamentul militar și tactica romană. Podoabele și semnificația lor în societatea provincială.	Power Point	
14. Rit și ritual funerar, necropole și morminte.	Power Point	

Bibliografie

- J.P. Adam, *La construction romaine, matériaux de construction et techniques*, Paris 1984.
- D. Alicu, C. Oprean, *Les amphithéâtres de la Dacie romaine*, Cluj-Napoca 2000.
- Bajusz István, *Amfiteatrul de la Porolissum și amfiteatrele din provinciile romane de la Dunărea de Mijloc*, Cluj-Napoca 2011.
- J. Ch. Balty, *Curia ordinis. Recherches d'architecture et d'urbanisme antiques sur les curies provinciales du monde romain*, Bruxelles 1991.
- J. Ch. Balty, *Le centre civique dans les villes romaines et ses espaces politiques et administratifs*, dans *La ciudad en el mundo romano*, vol. 1. Ponencias - Ponencias, Tarraco, 1994, p. 91-107.
- B. Bollmann, *Römische Vereinshäuser. Untersuchungen zu den Scholae der römischen Berufs-, Kult- und Augustalen-Kollegien in Italien*, Mainz 1998.
- M.C. Bishop, J.C.N. Coulston, *Roman Military Equipment: From the Punic Wars to the Fall of Rome*, Oxbow Books, 2006.
- J. Carcopino, *Viața cotidiană la Roma în apogeul Imperiului*, București 1979
- J. R. Carrillo Diaz-Pines, *Las sedes de corporaciones en el mundo romano: un problema de identificación arqueológica*, în *Anales de Arqueología Cordobesa [Area de Arqueología, Facultad de Filosofía y Letras, Universidad de Córdoba]*, Córdoba 6, 1995, p. 29-77.
- Carpenter (J. R.) 1971 = *The Propylon in Greek and Hellenistic Architecture*, Ann Arbor.
- M. Clavel, P. Levêque, *Villes et structures urbaines dans l'Occident romain*, Paris 1971.
- C. Ciongradi, *Grabmonument und sozialer Status in Oberdakien*, Cluj-Napoca 2007
- Z. Covacef, *Arta sculpturală în Dobrogea romană. Secolele I – III p. Chr.*, Cluj - Napoca, 2002.
- Al. Diaconescu, *The Towns of Roman Dacia. An overview of recent archaeological research in Romania*, în *Roman Dacia. The Making of a provincial society* (W.S. Hanson, I.P. Haynes ed.) (Journal of Roman Archaeology Supplementary Series 56) Portsmouth, Rhode Island 2004, p. 87-142.
- Al. Diaconescu, *A Case of Hellenistic Influence on Roman Architecture. Military headquarters and civilian forums*, în *Eph. Nap.* XVIII, 2008, p. 57-73.
- Al. Diaconescu, *Urme ale centuriei la Sarmizegetusa și în teritoriul său (I)*, în *Sargetia* 1, Serie Nouă 2010, p. 133-162.
- Al. Diaconescu, *Temples of ethnic communities (assembly halls) in Roman Dacia. An architectural perspective*, în *ActaMN* 45-46/I, 2008-2009 (2011), p. 135-192
- Al. Diaconescu, E. Bota, *Le forum de Trajan à Sarmizegetusa. Architecture et sculpture*, Cluj Napoca 2009.
- Al. Diaconescu, *Male and female funerary statues from Roman Dacia*, în *ActaMN* 47-48/I, 2009-2010 (2012), p. 125-203.
- Al. Diaconescu, *Juc-Herghelie. O fermă în teritoriul anticei Napoca și aprovizionarea cu cai a armatei romane*, Cluj Napoca 2012
- Al. Diaconescu, *Forurile Sarmizegetusei. O plimbare imaginară prin centrul politico-administrativ al "miciei Rome de la poalele Retezatului"* (ediția a II-a., revăzută și adăugită), Cluj Napoca 2014.
- Al. Diaconescu, *Clasicismul în artele minore din Dacia romană*, Editura Mega 2014.
- A. De Franciscis, *Il sacello degli Augustali a Miseno*, Napoli 1991.
- C. De Ruyt, *Macellum. Marché alimentaire des romains*, Bruxelles, 1984
- J. Eingartner, *Fora, Capitolia und Heiligtümer im westlichen Nordafrika*, în *Die röm. Stadt*, 1992, p. 213-242.
- H. Gabelmann, *Römische Grabbauten der frühen Kaiserzeit [Limesmuseum Aalen, Kleine Schriften..., Nr. 22]*, Stuttgart, 1979.
- M. Feugère, *Les armes des Romains de la République à l'Antiquité tardive*, Paris 1993 (re-editată 2002).
- Fr. Glaser, *Antike Brunnenbauten (KPHNAI) in Griechenland*, Wien, 1983.

- A. Goldsworthy, *The Complete Roman Army*, Thames & Hudson, 2003
- J.C. Goldvin, *L'amphithéâtre romain. Essay sur la théorisation de sa forme et des ses fonctions*, Paris 1988.
- A. Grenier, *Manuel d'archéologie gallo-romaine*, Paris 1958.
- P. Gros, *Les nouveaux espaces civiques du début de l'Empire en Asie Mineure: les exemples d'Ephese, Iasos et Aphrodisias*, dans (Ch. Roueché, R.R. R. Smith ed.) *Aphrodisias Papers* 3, Ann Arbor, 1996, p. 111-120.
- N. Gudea, *Așezări rurale în Dacia romană (106 – 275 p. Chr.). Schiță pentru o istorie a agriculturii și satului daco-roman*, Oradea, 2008
- N. Hannestad, *Monumente publice ale artei romane. Program iconografic și mesaj* [traducere și postfață de M. Gramatopol, după N. Hannestad, *Roman art and imperial policy*, Aarhus University Press, 1986], București, 1989
- I. Kader, *Propylon und Bogentor. Untersuchungen zur Tetrapylon von Latakia und anderen frühkaiserzeitlichen Bogenmonumenten im Nahen Osten*, Mainz am Rhein, 1996.
- H. Kluge, K. Lehmann-Hartleben, *Die antike Grossbronzen*, Berlin, Leipzig, 1926.
- G. Lahusen, E. Formigli, *Römische Bildnisse aus Bronze. Kunst und Technik*, München 2001.
- Los Foros romanos de las provincias occidentales*, Madrid, 1987.
- Y. le Bohec, *L'armée romaine sous le Haut-Empire*, Paris, Picard, coll. « Antiquité-synthèses », 2002 (2006).
- W. Letzner, *Römische Brunnen und Nymphaea in der westliche Reichshälfte*, Münster, 1990.
- Lexicon Iconographicum Mitologiae Classicae*, Vol I-VIII, Zürich, München, Düsseldorf, 1981-1999
- F. Marcu, *The internal planning of Roman forts of Dacia*, Cluj-Napoca, 2009.
- R. Martin, *Agora et Forum*, în *Melanges de l'Ecole Francaise de Rome et d'Athenes*, 84, 1972, p. 903 sqq.
- R. Neudecker, *Die Skulpturen-Ausstattung römischer Villen in Italien*, Mainz am Rhein, 1988.
- H. G. Niemeyer, *Studien zur statuarischen Darstellung der römischen Kaiser* [Monumenta Artis Romanae, 7], Berlin, 1968.
- I. A. Oltean, *Dacia. Lanscape, colonisation and romanisation*, London and New York 2007.
- A. Pelletier, *L'urbanisme romain sous l'Empire*, Paris 1982.
- P. Pensabene, *Gli spazi del culto imperiale nell'Africa romana*, în *Africa rom.*, 10,1, 1994, p. 153-168.
- Romanisation und Resistenz in Plastik, Architektur und Inschriften der Provinzen des Imperium Romanum. Neue Funde und Forschungen* (P. Noelke, F. Naumann-Steckner u. B. Schneider), Mainz am Rhein 2003.
- Römisches Porträt. Wege zur Erforschung eines gesellschaftlichen Fänomens. Wissenschaftliche Konferenz 12-15 Mai 1981* [Wiss. Berlin 31, 1982, 2/3], Berlin, 1982.
- Die römische Stadt im 2 Jahrhundert n. Chr.: Kolloquium in Xanten...1990*(H.-J. Schalles Hrsg.) (= Xantener Berichte, Band 2), Köln, Bonn; 1992.
- A. Rusu-Pescaru, D. Alicu, *Templele romane din Dacia*, I, Deva 2000.
- A. Schäfer, *Tempel und Kult in Sarmizegetusa. Eine Untersuchung zur Formierung religiöser Gemeinschaften in der Metropolis Dakiens*, Paderborn 2007.
- Religiöse Vereine in der römischen Antike. Untersuchungen zu Organisation, Ritual und Raumordnung* (U. Egelhaaf-Gaiser, A. Schäfer, ed.), Tübingen 2002, p. 221-259.
- A. Segal, *From function to Monument. Urban landscapes of Roman Palestine, Syria and Provincia Arabia*, Oxford 1997.
- Standorte. Kontext und Funktion antiker Skulptur* (K. Stemer Hrsgg.), Berlin 1995.
- K. Stemmer, *Untersuchungen zur Typologie, Chronologie und Ikonographie der Panzerstatuen*, Berlin, 1978.
- P. Stewart, *Statues in Roman Society. Representation and Response*, Oxford 2003.
- M. Tomović, *Roman Sculpture in Upper Moesia* [Archaeological Institute Beograd, Monographies No. 24, 1992], Beograd, 1993.
- J. M. Toynbee, *Art in Britain under the Romans*, Oxford, 1964.
- J. M. C. Toynbee, *Death and Burial in the Roman World*, Oxford, 1971.
- M. Trunk, *Römische Tempel in den Rhein- und westlichen Donauprovinzen*, Augst 1991.
- K. Tuchelt, *Frühe Denkmaäler Roms in Kleinasien. Beiträge zur archäologischen Überlieferung aus der Zeit der Republik und des Augustus 1: Roma und Promagistrate* [IstMitt. Beiheft 23], Tübingen, 1979.
- L. Țeposu-Marinescu, *Funerary monuments in Dacia Superior and Dacia Porolissensis* [BAR, int.ser. 128], Oxford, 1982.
- L. Vandeput 1997 = *The Architectural Decoration in Roman Asia Minor*, Leuven 1997
- L. Vandeput, *The Architectural Decoration in Roman Asia Minor*, Leuven, 1997.
- Wacher, *The Towns of Roman Britain*, London 1988 (prima ediție 1974).
- M. Waelkens, *Dokimeion. Die Werkstadt der repräsentativen kleisiasiatischen Sarkophage. Chronologie und Typologie ihrer Produktion*, Berlin 1982.
- J. B. Ward-Perkins, *Nicomedia and the Marble Trade*, dans *Marble in Antiquity. Collected papers of J. B. Ward-Perkins* (ed. H. Dodge and B. Ward-Perkins). Archaeological monographs of the British School at Rome. No. 6, 1992, p. 61-105 (= Papers of the British School at Rome 48. 1980)
- J. B. Ward-Perkins, *The Severan Buildings of Lepcis Magna. An arhitectural survey* (Ed. by P. Kenrick), Manchester, 1993.

Was ist eigentlich Provinz? Zur Beschreibung eines Bewusstseins (H. von Hesberg hrsgg.), Köln 1995.

The World of Roman Costume [J. L. Sebesta & L. Bonfante ed.], London 1994.

G. Webster, *The Roman Imperial Army of the First and Second Centuries A.D.*, London 1969 (cu numeroase re-editări ulterioare).

P. Zanker, *Grabreliefs römischer Freigelassener*, în *J.D.A.I.* 90, 1975, p. 267 sqq.

P. Zanker, *Zur Rezeption hellenistischen Individualporträts in Rom und in den italienischen Städten*, în *Hellenismus in Mittelitalien*, Göttingen 1976, p. 581 sqq.

P. Zanker, *Provinzielle Kaiserporträts. Zur Rezeption der Selbstdarstellung des Princeps* [Bayerische Akademie der Wissenschaften, Phil.-Hist. Klasse, Abhandlungen, Neue Folge, 10] München, 1983.

P. Zanker, *Pompeii: public and private life* (trad. D. L. Schneider), Harvard University Press, 1998.

G. Zimmer, *Locus datus decreto decurionum. Zur Statuenaufstellung zweier Forumsanlagen im römischen Afrika (Mit epigraphischen Beiträgen von Gabriele Wesch-Klein)*, [Bayerische Akademie der Wissenschaften, Phil.-Hist. Klasse. Abhandlungen. Neue Folge, Heft 102], München, 1989.

8.2 Seminar / laborator	Metode de predare	Observații
1. Temple, localuri de reuniune și sanctuare în provinciile Imperiului Roman (Merida, Volubilis, Thuburbo Majus, Baalbek, Palmyra, Pergamon, Nîmes, temple gallo-romane et c.)	Referate	
2. Temple, localuri de reuniune și sanctuare din Dacia romană (Sarmizegetusa, Apulum, Micia, Porolissum, Alburnus Maior).	Referate	
3. Statui și reliefuri votive și de cult în arta provincială.	Referate	
4. Fora provinciale și forurile Sarmizegetusei (fora gallo-romane, cele nord africane și cel de tip bloc).	Referate	
5. Statui onorifice și funerare în provinciile imperiului Roman.	Referate	
6. Clădirile comandamentului militar și <i>principia</i> din Dacia romană (Lambeis, Novae, Potaissa, Gilău et c.) .	Referate	
7. Fortificații urbane și militare în provinciile Imperiului Roman și în Dacia	Referate	
8. <i>Thermae et balinea</i> în lumea provincială.	Referate	
9. Apeducte și fântâni, cu privire specială asupra celor din Sarmizegetusa.		
10. De la palate la bordeie. Locuința romană în provincii și în Dacia.		
11. Peisaj urban și peisaj rural în lumea romană provincială.		
12. Viața cotidiană în provincii ceramica și alimentația.		
13. Small finds. Echipamentul militar și tactica romană. Podoabele și semnificația lor în societatea provincială.		
14. Rit și ritual funerar, necropole și morminte.		

9. Coroborarea conținuturilor disciplinei cu așteptările reprezentanților comunității epistemice, asociațiilor profesionale și angajatori reprezentativi din domeniul aferent programului

- Pentru angajații mizeelor și institutelor de cercetare dobândirea acestor cunoștințe este esențială.

10. Evaluare

Tip activitate	10.1 Criterii de evaluare	10.2 metode de evaluare	10.3 Pondere din nota finală
10.4 Curs	Prezență minimum 75%		75%
	Examen		
10.5 Seminar/laborator	Referate		25%
10.6 Standard minim de performanță			
• prezență 75%			

Data completării

23.04.2015

Semnătura titularului de curs

.....

Semnătura titularului de seminar

.....

Data avizării în departament

.....

Semnătura directorului de departament

.....